

Het gat van 17 miljard is veroorzaakt door Kaag. Maar Heinen is medeplichtig.

Posted on 12 november 2026 by John Knieriem

Minister van Financiën Eelco Heinen ligt onder vuur. Roelof Bouwman zette deze week alhier de ministers van Financiën op een rij die ons collectieve geheugen haalden, van Lieftinck tot Zalm, en kwam tot een harde conclusie: Heinen gedraagt zich als een creatieve boekhouder, een strenge schatkistbewaarder onwaardig.

De aanleiding ligt in box 3. De overstap naar een belasting op gerealiseerde vermogenswinst is tot en met 2031 grotendeels gedekt. Daarna resteert tot 2040 een ongedekt tekort van opgeteld 17,6 miljard euro. Heinen probeert dat gat met boekhoudkundige souplesse onder het tapijt te vegen.

Maar wie wil begrijpen hoe dat gat is ontstaan, moet ook verder kijken dan Heinen. Dan komt een naam boven die ook in het rijtje van Bouwman staat: Sigrid Kaag.

Opportunistisch

Op 20 mei 2022 stuurde Kaag als minister van Financiën haar eerste Voorjaarsnota naar de Tweede Kamer. Vijf maanden eerder had de Hoge Raad geoordeeld dat het box 3-stelsel van 2017 in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en verwees de wet naar de prullenbak.

Kaag verwerkte de negatieve effecten opportunistisch. Ze nam slechts schade op voor drie jaar: 2,8 miljard in 2022 en twee keer 380 miljoen daarna. Vanaf 2025 zou alles weer zijn als vanouds. Een nieuw stelsel, waarvan toen niet meer bestond dan een contourennota, zou vanaf dat jaar evenveel opbrengen als het oude.

Daar ligt de fout, en die draagt de handtekening van Kaag. Financiën meet elke wijziging in box 3 af aan een basispad: de opbrengst die de schatkist zou hebben als er niets veranderde. Na het Kerstarrest had Kaag een ander basispad moeten kiezen, nu de rechter de grondslag van de lopende wet had afgekeurd, en daarbij ook rekening moeten houden met de kosten van het rechtsherstel. Maar zij koos eigenwijs voor de opbrengst van het stelsel van 2017. Daarmee legde zij de doelstelling op de hoogte van een stelsel dat zonder rechtsherstel niet houdbaar was, en moest elke opvolger dezelfde opbrengst halen.

Wrijven in de vlek

In september 2023 legde haar ministerie vast dat het nieuwe stelsel vanaf 2027 precies zou moeten opleveren wat in het oorspronkelijke basispad stond. Zo werd eerst de uitkomst vastgezet, en moest het stelsel daarna zo worden ontworpen dat het die uitkomst haalde. De opbrengst van een afgekeurd stelsel werd de norm voor zijn opvolger.

Ondertussen bleef het kabinet wrijven in de vlek. Het verhoogde de opbrengsten op papier. Het box 3-tarief ging van 31 naar 32 procent, met vervolgstappen naar 33 en 34. Een amendement van GroenLinks, PvdA, ChristenUnie en D66 verhoogde het voor 2024 naar 36 procent. Daar kwam een hoger forfait voor spaargeld bij, dat de spaarrente volgt, en dus de ECB. Mede daardoor liep de box 3-opbrengst op van 4,3 miljard in 2019 naar een geraamde 10,5 miljard in 2026, exclusief herstelbetalingen.

Heinen stelde uitgangspunt Kaag niet ter discussie

D66-bewindslieden behielden Financiën tot medio 2024. Onder Kaags opvolger en partijgenoot Steven van Weyenberg ging de Wet werkelijk rendement in juni 2024 naar de Raad van State, gebaseerd op dezelfde ondeugdelijke uitgangspunten. De Raad oordeelde dat dit basispad geen reële vergelijkingsmaatstaf is en adviseerde de budgetneutraliteit los te laten. Met andere woorden: reken met een basispad waarin de kosten van rechtsherstel zitten, en eis niet dat een rechtvaardig stelsel evenveel opbrengt als een onrechtmatig stelsel. Maar de minister legde dat advies naast zich neer.

Toen de Raad van State eind november 2024 advies uitbracht, was Heinen inmiddels minister. Hij erfde het uitgangspunt, maar droeg vanaf dat moment zelf verantwoordelijkheid voor het handhaven ervan. Hij had de doelstelling van Kaag toen moeten benoemen en ter discussie stellen. Dat deed hij niet. Van de zomer van 2024 tot februari 2026 verdedigde hij een wet waarvan de Raad van State al had geroepen dat de ramingen geen goed uitgangspunt waren. De cijfers tot 2040 kwamen pas boven toen PRO-Kamerlid Stultiens erom vroeg.

En nu, op een precair moment, lost Heinen het creatief op. Zijn dekking houdt op bij het einde van zijn kabinetsperiode, terwijl hij Kamerleden bij elk voorstel om sluitende dekking vraagt, ook voor de lange termijn. Een tijdelijke verlaging van het box 2-tarief verleidt ondernemers eerder dividend uit te keren en haalt geld naar voren dat later ontbreekt. Dat is, zoals Bouwman stelt, creatief boekhouden.

En de novelle wordt erdoor gejaagd met 2028 nog altijd als optie, terwijl de Raad van State invoering per dat jaar niet verantwoord noemt. Zo beschadigt Heinen zijn belangrijkste bezit: het imago van de minister die zorgt dat de begroting sluit.

D66 schuldig, Heinen medeplichtig

Toch kan D66 zijn handen niet in onschuld wassen. De doelstelling waaraan het gat wordt afgemeten, werd vastgelegd door een minister die mogelijk alles van de problemen in het Midden-Oosten wist, maar te weinig van financiën. Kaag liet na het Kerstarrest de opbrengst van een verworpen stelsel in de begroting staan, haar partijgenoot stuurde de wet op dat fundament naar de Raad van State, en deze

dagen verdedigt D66-staatssecretaris Eelco Eerenberg de novelle met een ongedekte cheque.

De vraag die de Kamer moet stellen, gaat over 2022: waarom liet D66 de opbrengst van een stelsel dat niet houdbaar was in de begroting staan? Dat Heinen die erfenis jarenlang zonder bezwaar heeft verdedigd, maakt hem medeplichtig aan dat gat.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*